

« درس ششم: امکان شناخت »

1. شناخت حسی را تعریف کرده و مثال بزنید. شناختی که ما با حواس پنجگانه نسبت به اشیاء و موجودات پیرامون خود پیدا می‌کنیم شناخت حسی نام دارد برای مثال می‌دانیم آب چیست و تفاوت درخت را با ماشین می‌دانیم و یا صدای خروس را از صدای گوسفند تشخیص می‌دهیم.

2. شناخت فرا حسی چیست؟ مثال بزنید. اندیشه و تفکر در باره‌ی مسائلی که فراتر از پیرامون و حواس ما هستند مثلاً اندیشه در باره‌ی جهانی دیگر یا گذشته و آینده، روح، خدا و ..

3. ویژگی‌های شناخت را بنویسید و توضیح دهید.

الف) تدریجی بودن: شناخت ما به تدریج افزایش می‌یابد. ما در آغاز تولد چیزی نمی‌دانیم بلکه گام به گام با پدیده‌های جهان آشنا می‌شویم یعنی با آموختن و یادگیری در مسیر شناخت بیشتر پیش می‌رویم.

ب) محدود بودن: علی‌رغم گستردگی شناخت و فهم ما از جهان و خود باز هم شناخت ما بسیار محدود است یعنی ما آگاه هستیم در کنار دانسته‌ها و آموخته‌ها، حقایق فراوان دیگری در عالم هست که آنها را نمی‌دانیم و نمی‌شناسیم.

ج) خطا پذیری: گاهی متوجه می‌شویم که بعضی از دانسته‌های ما درست نبوده و دچار خطا شده ایم یا می‌بینم که افراد مختلف در باره‌ی یک موضوع واحد نظرات و باورهای متفاوتی دارند.

4. معرفت‌شناسی به چه مباحث و موضوعاتی در فلسفه می‌پردازد؟ معرفت‌شناسی بخشی از فلسفه است که به پدیده‌ی شناخت می‌پردازد و می‌کوشد به پرسشهایی در باره ابعاد گوناگون شناخت، ابزارها و راه‌ها معرفت، امکان شناخت، انواع شناخت و حدود و قلمرو آن پاسخ دهد.

5. تعدادی از فیلسوفان دوره اسلامی که در مورد مبحث شناخت نظر داده اند را نام ببرید.

ابن سینا، شیخ اشراق، ملاصدرا و علامه طباطبایی

6. سه نفر از فیلسوفان دوره جدید اروپا را نام ببرید. دکارت، کانت و هیوم

7. شناخت یا معرفت چیست؟ مثال بزنید. معرفت همان دانستن و آگاهی نسبت به چیزی است برای مثال وقتی کسی می گوید توپ آنجاست به این معناست که او به وجود توپ در آنجا آگاه و عالم است.

8. آیا ما می توانیم اشیاء و موجودات جهان را بشناسیم و به آن ها علم پیدا کنیم؟ توضیح دهید
 بله امکان شناخت و معرفت امری بدیهی و روشن است و نیازی به تحقیق و پیدا کردن دلیل ندارد همین که ما با طرف مقابل خود صحبت می کنیم یا لیوان آبی را بر می داریم و می نوشیم یا از عمل کسی خوشحال و یا عصبانی می شویم گویای آن است که ما به امکان شناخت خود پی برده ایم.

9. کدام گروه امکان شناخت برای انسان را انکار کردند؟ چرا؟
 سوفیست ها، آنان به علت استفاده از مغالطه های مختلف در گفت و گوها و محاکم قضایی هر باطلی را حق جلوه می دادند و به تدریج به این نظر رسیدند که انسان توانایی رسیدن به حقیقت را ندارد و نمی تواند به علمی که مطابق واقع باشد برسد.

10. عقیده ی گرگیاس در باره امکان شناخت را بیان کنید.
 اولاً چیزی وجود ندارد ثانیاً اگر هم چیزی وجود داشته باشد برای انسان قابل شناخت نیست ثالثاً اگر برای انسان قابل شناخت باشد نمی تواند آن را به دیگری بیاموزد و منتقل نماید.

11. شکاکیت مطلق به چه معناست؟ یعنی شک در اصل دانستن و همه دانسته ها.

12. آیا شکاکیت مطلق امکان پذیر است؟ چرا؟ خیر زیرا اگر کسی چنین نظری بدهد خودش گرفتار یک تناقض شده و همین نظر او با شک مطلق سازگار نیست.

13. دانش بشر به چند صورت در حال پیشرفت و توسعه است؟ مثال بزنید
 الف) از طریق حل مجهولات و دستیابی به اطلاعات جدید (مانند کشف سیارات و ستارگان جدید)
 ب) پی بردن به اشتباهات گذشتگان و تصحیح آن ها (منجمان قدیم فکر می کردند خورشید به دور زمین می چرخد و زمین مرکز جهان است اما منجمان جدید فهمیدند که زمین به دور خورشید در حال گردش است.)

نکات مهم درس

1. ما از طریق شناخت ، با اشیاء و پدیده های پیرامون خود ارتباط برقرار می کنیم.
2. انسان با عمل آموختن و یادگیری در مسیر شناخت پیش می رود.
3. افلاطون و ارسطو در یونان باستان در مورد مبحث شناخت نظر داده اند.
4. گرگیاس یکی از سوفیست هایی بود که امکان شناخت را رد می کرد.
5. هم معنا و چیستی شناخت و هم امکان رسیدن به آن برای هر انسانی روشن است.
6. توجه ویژه کانت به مبحث شناخت باعث رشد بیشتر معرفت شناسی در اروپا شد.
7. شک کردن در توانایی خود برای شناخت برخی اشیاء ممکن است اما شک در امکان اصل شناخت و دانستن امکان پذیر نیست.
8. امروزه به علت طرح پرسشهای جدی و جدید درباره معرفت و ظهور دیدگاه های گوناگون معرفت شناسی به بخش مستقلی درآمده است که به آن نظریه معرفت می گویند.
9. معنا و مفهوم معرفت و شناخت روشن است و نیازی به تعریف ندارد، اگر ابهامی باشد از جهت کلمه و لغت است نه از جهت معنا و مفهوم.
10. اگر کسی معتقد به شکاکیت مطلق باشد گرفتار تناقض می شود.

پایان درس ششم

پایان بخش اول جزوه

موفق و سربلند باشید / ابابکری دبیر فلسفه و منطق

مهرماه 99